

Soproni Egyetem
Erdőmérnöki Kar

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A középfokú vadgazdálkodási szakképzés strukturális fejlesztésének
lehetőségei összhangban a munkaerőpiac igényeivel**

Írta: BÖGÖTI GÁBOR
okleveles vadgazda mérnök

Sopron
2021

Doktori iskola: Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok
Doktori Iskola

Vezető: Prof. Dr. Faragó Sándor egyetemi tanár

Program: Erdővagyon-gazdálkodás (E3) program

Vezető: Prof. Dr. Lett Béla egyetemi tanár

Témavezető: Dr. Stark Magdolna egyetemi docens

1. A téma meghatározása

Magyarország vadállománya világhírű. Ez nagyban köszönhető a változatos, kiváló élőhelyeknek és a vad genetikai állományának. Ugyanakkor fontos felismerni a vadgazdálkodási szakemberek munkájának értékét, jelentőségét, akik minden korban a lehető legmagasabb színvonalon tettek azért, hogy nemzetünk unikális értékét a magyar vadat és annak élőhelyét megóvják.

Annak érdekében, hogy a vadgazdálkodásunk megőrizze nimbuszát elengedhetetlen a minőségi szakképzés. Olyan szakemberekre, vadőrökre van szükség, akik magukénak érzik hivatásunk emberi értékeit, elsajátítják szakmánk évszázadokon át felhalmozott tudását, illetve naprakészen alkalmazzák a vadbiológiai kutatások fontos eredményeit. Mindez csak olyan rendszerben működhet, melynek elemei jól átgondolt szakmai irányelvek alapján kerülnek hangolásra.

Az elmúlt másfél évtizedben az oktatáspolitikai folyamatos és a szakmával nem egyezettett változtatásai miatt a középfokú vadgazdálkodási szakképzést a sodródás jellemezte. Az erdészeti, vadgazdálkodási technikus képzéssel foglalkozó intézmények száma folyamatosan nőtt. Évről évre többen kerülnek ki a szakmába ifjú szakemberek alapos felkészülés nélkül. A szakma az írott és elektronikus sajtóban rendszeresen hangot ad annak, hogy nincs megfelelő tudású és számú vadőr a munkaerőpiacon. A tanárok és az intézmények a képzési nehézségekre, az ifjú hivatásos vadászok pedig a gyakorlati felkészítés hiányára panaszkodnak.

Munkámban arra vállalkoztam, hogy a szakirodalom alapján feldolgozzam a középfokú vadgazdálkodási oktatás fejlődését, bebizonyítsam a minőségi vadörképzés fontosságát, rávilágítsak, valamint megoldást találok a középfokú hivatásos vadász képzés legfontosabb problémáira.

Munkámat nehezítette, hogy a magyarországi középfokú vadgazdálkodási szakképzésnek unikális jellege miatt a szakma történetén kívül aktuális szakirodalma nincs. Dolgozatom felépítésében így saját kutatásaimra, korábbi vizsgálataimra kellett támaszkodnom, megalapozva ezzel a jövőbeni hasonló témájú vizsgálatokat.

2. Célkitűzések

A kutatás célja, hogy vizsgálja a középfokú vadgazdálkodási szakképző intézmények felkészítésének színvonalát és összhangját a munkaerőpiaci elvárásokkal. Szakirodalmi visszatekintés keretében feltárom a vadőri munka és vadörképzés történeti gyökereit és jogi kereteit. Bemutatom a hivatásos vadász szakma kialakulását, kiemelve, hogy milyen korán felismerték ennek a külön szakterületnek a fontosságát.

Disszertációm célja bemutatni és összehasonlítani, hogy hazánkban, illetve a környező országokban milyen keretek között valósul meg a hivatásos vadászati munkakört betöltő szakemberek képzése. Felmérem a közelmúltban végzett középfokú erdészeti és vadgazdálkodási szakemberek számát, vizsgálva a magyarországi munkaerőpiaci viszonyokat.

Vizsgálattal aktuális képet szeretnék adni az aktív hivatásos vadász állomány korosztályi viszonyairól, annak változásáról az elmúlt másfél évtized tükrében.

Szakterületenként meghatározom a munkáltatók elvárásait. Ezzel párhuzamosan felmérem az aktív hivatásos vadászok véleményét egykori iskolájuk felkészítésének színvonaláról. A szaktanár kollégák véleményét összegezve bemutatom az erdészeti, vadgazdálkodási szakképző iskolák oktatási feltételeit.

Megvizsgálom a duális képzés külföldi gyakorlatát és elemzem annak hazai megvalósításának tervezetét a *Szakképzés 4.0* dokumentum alapján. Mindezek alapján modellt készítek a duális szakképzés hazai megvalósítására a középfokú vadgazdálkodási szakképzés vonatkozásában. Rámutatok a modell elemeinek összefüggéseire a fejlesztés legfontosabb területeire.

Kutatásom alapján szám adatokkal támasztom alá a vadászatra jogosultak, mint potenciális duálpartnerek és aktív hivatásos vadász állomány, mint potenciális gyakorlati oktatók bevonásának lehetőségét.

Célom, hogy ráirányítsam a figyelmet arra, hogy a szakképző iskolák és a munkáltatók tevékenységének összehangolásával létezik megoldás azokra a problémákra, mellyel a vadgazdálkodási szakterület évtizedek óta küzd.

3. A téma aktualitása

A kutatási munkám kezdetén a szakképzés oktatáspolitikája egészen más irányba haladt, mint napjainkban. Aggályaim voltak azzal kapcsolatban, ha munkám a várt eredménnyel jár is, milyen lehetőségek lesznek a középfokú vadgazdálkodási szakképzés változtatására.

A problémámat fokozta, hogy 2013-ban történt jogszabályi változás miatt vizsgálatom tárgya a középfokú vadgazdálkodási képzés gyakorlatilag megszűnt önállóan létezni. A 2019-2020-as évek azonban minden téren kedvező változásokat hoztak. Magyarország Kormánya tárgyalta és az 1168/2019. (III.28.) Kormányhatározattal elfogadta a *Szakképzés 4.0 - A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiáját*.

Az új jogszabályi környezet megfelelő környezetet biztosított a dolgozatom befejezéshez. Külön öröm számomra, hogy a 2010-ben a középfokú szakképzés javítására tett javaslataim a legfontosabb pontokon egyeznek a középfokú szakképzés új stratégiájának elképzeléseivel. Értekezésem naprakész következtetései így valós segítséget nyújthatnak főként a duális képzés hatékony és célirányos megvalósításához szolgálva a hivatásos vadászképzés jövőjét.

4. A kutatás hipotézisei

- 1) A vadgazdálkodási, vadászati szakismeretek oktatásának szükségességét korán felismerték. A vadászati szakoktatás az erdészképzés égíze alatt erősödött meg és hamar önállósult.
- 2) A Magyarországon folyó középfokú vadgazdálkodási szakképzés unikális a szakképesítéssel foglalkozó intézmények száma, a szakképzés időtartama és a magas szakmai óraszám alapján egyaránt.
- 3) A középfokú vadgazdálkodási szakképzés jelentős túlképzése ellenére a vadászatra jogosultak nehezen találnak megfelelő minőségű és mennyiségű szakembert.
- 4) A középfokú erdészeti és vadgazdálkodási szakképzés 2013-ban történő összevonása negatív hatással volt a középfokú vadgazdálkodási képzés szakmai tartalmára. A 2020-ban bevezetett erdésztechnikus képzés vadgazdálkodási szakiránya az eddigi keret-tervekhez képest a legmagasabb órászámmal biztosítja a vadgazdálkodáshoz, vadászathoz kötődő tantárgyak elméleti és gyakorlati oktatását.
- 5) A középfokú vadgazdálkodási szakképzést folytató egyes intézményekből kikerülő ifjú munkavállalók szakmai ismeretei nem felelnek meg a munkáltatók aktuális elvárásainak, a szakképzés oktatási feltételei javításra szorulnak.
- 6) A vadászatra jogosultak, mint munkáltatók és az aktív hivatásos vadászok bevonhatók lennének a középfokú vadgazdálkodási szakképzésbe.

5. A kutatás módszerei

A doktori disszertációm egyaránt épül primer és szekunder kutatásra. Kiemelt feladatomban éreztem a vadóri hivatás kialakulásának bemutatását. Igyekeztem felkutatni ennek a hosszú útnak azon sarokköveit, amelyek minden olvasó számára egyértelművé teszik a hivatásos vadászképzés szakmai fontosságát. Ezen a téren analitikus forráskutatást alkalmaztam. Célom volt azoknak a fontos gondolatoknak, eszméknek a felidézése és logikai keretbe foglalása, amelyek az iskolarendszerű képzés hajnalán híres elődeinktől származtak és véleményem szerint örökérvényűek a mai napig.

A történeti gyökerek és az erdészeti, vadászati oktatás fejlődése mellett igyekeztem feltárni a 20. század képzési viszonyainak alakulását. Megjelenítem, hogyan kezdtek meg időrendben működésüket azok a történelmi mondható erdészeti és vadgazdálkodási iskolák, amelyek még ma is a lehető legmagasabb szinten igyekeznek oktatni a jövő generációit.

Primer kutatásom alapvető eleme azoknak az adatsoroknak az összegyűjtése volt, amelyek segítségével rávilágíthatok a középfokú vadgazdálkodási szakképzés aktuális problémáira. Kvantitatív kutatási módszert választottam mivel több szakterületen, széles körben kellett adatot gyűjtenem, hogy választ kaphassak kutatási kérdéseimre. A kérdőíveimben a Likert-skálát használtam az egyes szakterületek fontosságának meghatározására.

A megfelelő kérdések megfogalmazásához riportotokat készítettem. A duális szakképzés rendszerének alapos tanulmánya érdekében Erasmus tanulmányúton vettem részt, Németországban.

A szomszédos országok erdészeti, vadgazdálkodási szakképzésének vizsgálata érdekében felvettem a kapcsolatot az egyes országok vadászszövetségeivel, és a gyakorlatban dolgozó elismert vadgazda kollégákkal.

6. A mintavétel területei és módjai

A forráselemzés után kutatómunkám első lépéseként azonosítottam azokat a tényezőket, amelyek a jelenben meghatározzák és a jövőben leginkább meghatározhatják a hivatásos vadászok képzését.

A mindenkori oktatáspolitikát a kerettantervekkel tud leginkább hatni a szakképzés irányára és minőségére. A tantervnek számos tulajdonsága közül a legfontosabbnak azt érzem, hogy a benne foglalt elvárások és az oktatás szerkezete mennyire biztosítják az intézmények

számára, hogy a pedagógusok és szaktanárok gondozásában olyan ifjú szakember végezzen, akinek az alaptudása és kompetenciái a lehető legjobban megfelelnek a szakma és a munkáltatók elvárásainak. Munkámban kitérek a kerettanterveket meghatározó jogszabályok eddigi változtatásaira és annak szakmapolitikai hatására. A kerettanterveket összehasonlító vizsgálatnak vettem alá.

A képzés minőségének legjobb indikátorai a szakmában dolgozó iskolai oktatásból kikerült aktív hivatásos vadászok. Munkába álláskor rögtön szembesülnek vele, hogy az iskolai évek alatt átadott tudás mennyire elegendő, hogy a kor szakmai és munkáltatói elvárásának megfelelően végezzék el a munkájukat. Az ő véleményük több szempontból is fontos. Egyrészt gyakorló szakemberként minősíteni tudják a szakképzés színvonalát, amiben korábban részt vettek másrészt tisztában vannak vele, hogy a következő generációk magasszintű felkészítését mi az, ami leginkább lehetővé teszi.

Az Országos Magyar Vadászkamara (OMVK) volt segítségemre az aktív hivatásos vadász kollégák elérésében. A vadászkamara a szolgálatot teljesítő hivatásos vadászokról naprakész adatbázist vezet. Bajdik Péter úr az Országos Magyar Vadászkamara főtitkára, Fodermayer Vilmos úr hivatásos vadász alelnök és Berger Andor úr, az Oktatási Szakbizottság titkára voltak segítségemre vizsgálatom kezdetén. Az országos adatbázisból a személyes adatok védelme érdekében az aktívan dolgozó hivatásos vadász kollégák számát és születési évszámát kaptam meg. Az évszámokból így kiszámítható volt a kollégák pontos életkora. Mint kiderült és egyben tanulságos is volt, hogy az adatbázisban a vadőrök pontos végzettségéről, illetve a bizonyítványt kiállító intézményről sajnos nincs használható információ.

A megyei vadászkamarák továbbították online kérdőívemet az adatbázisban szereplő kollégák e-mail címére. Az első kitöltés 2018.12.18-án érkezett be az utolsó pedig 2019.03.31-én. Az aktívan dolgozó 2990 hivatásos vadász közül 298-an válaszoltak a kérdéseimre. Ez Magyarország vadőri állományának csaknem 10 százalékát (9,96%) jelenti. Kutatásomban felhasználtam az OMVK felkérésére készített 2006-ban elkészült TÁRKI felmérést, melyben 1105 fő hivatásos vadász válaszait összegezték.

A vadászatra jogosultak keretein belül valósulnak meg a vadvédelmi, vadgazdálkodási és vadászati feladatok. Hazánkban az Országos Vadgazdálkodási Adattár (OVA) szerint jelenleg 1440 vadászatra jogosult gyakorolja a vadászati jogot 2037-ig. Ők jelentik a munkáltatók csoportját. Elvárásokat támasztanak az alkalmazott hivatásos vadászaikkal szemben így a kezdő szakemberekkel szemben is. Mivel ők szembesülnek a munkaerőkínálat mennyiségi és minőségi oldalával jogos lenne az elvárás, hogy egyrészt minősíthessék az egyes oktatói kívánt szakmai tartalmak súlyát, másrészt a professzionális vadörképzésben

mindennapos feladatokkal biztosíthatják a jövőben a kellő gyakorlati tudás megszerzését szinkronban a szakképző iskolák elméleti oktatásával.

Zambó Péter államtitkár úr nagyban segítette a munkámat. Az ő hozzájárulásával az Agrárminisztérium Vadgazdálkodási Főosztálya a tájegységi fővadászokon keresztül segített eljuttatni online kérdőívemet a jogosultak vezetőinek. 1440 jogosult közül 173-an támogatták munkámat válaszaikkal. Ez a szám az összes munkáltató 12,35 százalékát jelenti. Az első kérdőívet 2019.03.01-én töltötték ki az utolsót pedig 2019.05.03-án.

A középfokú vadgazdálkodási oktatásban nagyon sok intézmény vesz részt. A történelmi erdész, vadász iskolák elérése könnyű feladat volt, hiszen a többségével rendszeres kapcsolatot ápolok. Az erdészeti, vadgazdálkodási technikus képzést újabban elindító és a felnőttképzési szférában megjelenő intézmények száma korántsem volt ilyen könnyen azonosítható. Az egyes intézmények és cégek a jelentkezők számától függően időben rapszódikusan indítanak kurzusokat. Konkrét adatbázissal egyetlen állami szerv sem tudott szolgálni. Más megoldást választottam a potenciális képzőhelyek azonosítására. A technikus minősítő vizsgálathoz egyértelműen szükség van írásbeli tételigénylésre. Ezt a feladatkört 2014 óta a Herman Ottó Intézet látja el. A tételigénylés alapján beazonosíthatóak az oktatási intézmények, sőt a tételek számából megállapítható a végzős évfolyamok létszáma is.

A felkutatott intézményeket megkerestem kérdéseimmel. Ennek eredményeképpen tíz állami fenntartású iskola, köztük az összes történelmi erdészeti, vadgazdálkodási intézmény képzési viszonyaiba nyerhettem részletes betekintést. A felnőttképző cégek közül csak egy méltatott válaszra. Az általuk kitöltött kérdőívet sajnos nem tudtam figyelembe venni az adatok hiánya miatt. A tíz szakképző iskola 22 vadászati, vadgazdálkodási tantárgyat tanító kollégájától kaptam részletes válaszokat kérdőívemben, amelyek segítségével lehetőségem volt képet kapni az iskolák szakképzési helyzetéről és a kollégák nélkülözhetetlen szakmai véleményéről. Székhely szerint a következő intézményekből érkeztek be a válaszok: Ásotthalom, Barcs, Csongrád, Hajdúböszörmény, Mátrafüred, Pápa, Sopron, Szeged, Szombathely, Szőcsénypuszta.

7. Eredmények

7.1. Történelmi kutatás eredményei (szekunder kutatás)

A magyarság történelmében a vadászatnak mindig nagy jelentősége volt. Hazánkban 1729-től már üzemágként jelenik a vadászat és az iskola rendszerű szakképzés igénye is ebben az időszakban alakul ki az erdészeti, vadászat terén. A 19. században mindkét szakma oktatására megkezdte működését az Erdei és Vadász Oskola. A gazdasági szempontból

nagyobb súlyú erdőőr képzéssel párhuzamosan folyamatosan jelen van a vadászathoz kötődő ismeretek oktatása. Az erdészképzés erősödése után néhány évtizeddel a vadászati oktatás is külön területté vált mivel felismerték annak fontosságát. A két szakma különválása 1893-tól datálható.

7.2. A középfokú vadgazdálkodás vizsgálatának eredményei (primer kutatás)

A technikus szintre emelt szakma oktatása 2006-ig kiegyensúlyozott mederben folyt néhány olyan intézményben, ahol a képzési feltételek adottak voltak a minőségi oktatáshoz. 2006-tól sodródás kezdte jellemezni szakképzést így az erdészeti és vadgazdálkodási oktatást is. Az elmúlt hét évben négy különböző kerettanterv, illetve programterv alapján folyt a középfokú vadgazdálkodási szakemberek tanítása. Vizsgálatomból kiderül, hogy a kerettantervek megalkotásához nem történt jelentős arányú felmérés, sem szakmai egyeztetés az ágazat és oktatás szereplői között. 2013-ban az OKJ számok csökkentése érdekében összevonásra került az erdészeti és vadgazdálkodási technikusok oktatása, mely egyértelműen a két képzés szakmai tartalmának csökkenésével járt, rontva ezzel az ágazati szakképzés minőségét. A 2020-ban kiadott erdésztechnikus programterv vadgazdálkodási technikus szakiránya az elmúlt évtizedek legmagasabb szakmai óraszámát hozta magával. Kijelenthető, hogy a képzés tantervi keretei magas szinten biztosíthatják a középfokú vadgazdálkodási szakemberek képzését. Ezzel párhuzamosan azonban fontos lenne az erdésztechnikus és a vadgazdálkodási technikus képzés különválasztása, mivel a képesítés jelenlegi elnevezése megtévesztő a munkáltató és a továbbtanulók számára is. A vizsgálatból kiderül, hogy a hivatásos vadászként alkalmazott válaszadó kollégák csupán 18 százaléka tölti be állását erdésztechnikus végzettséggel. A kutatásban részt vett vadőr kollégák több, mint 60 százaléka vadász-vadtenyésztő és vadgazdálkodási technikus képesítéssel rendelkezik.

A hazai képzési viszonyokat összehasonlítva a szomszédos országok és Németország középfokú vadgazdálkodási szakképzésével egyértelműen látszik, hogy Magyarországon folyik a legmagasabb óraszámú, leghosszabb képzési idővel és a legtöbb intézményben a hivatásos vadász szakma oktatása.

Vizsgálatomban komoly problémákat tártam fel a szakképző intézmények kapcsán. A szakmában dolgozó hivatásos vadászok visszajelzései és a vadászatra jogosultak igényeiből egyértelműen látszik, hogy a szakképző iskolák oktatási színvonala még a történelmi intézmények esetén is javításra szorul, mivel a legtöbb esetben nem felel meg a munkáltatók elvárásainak.

A legsúlyosabb problémák a gyakorlati oktatás viszonyaiban körvonalazódnak, melyek javítás nélkül a hatékony duális szakképzés gátját képezhetik. Vizsgálatomból

egyértelműen kiderül, hogy nincs kihasználva a vadászatra jogosultak adta lehetőségekben rejlő potenciál. Ezzel párhuzamosan a gyakorlatban dolgozó tapasztalt hivatásos vadászok tudása sincs kiaknázva a szakképzés jövője érdekében.

Kimutattam, hogy a jelentős túlképzés ellenére a vadászatra jogosultak 77,5 százaléka nehezen talál a megüresedő állásokra megfelelő elméleti és gyakorlati tudással rendelkező szakembert. Ennek okai két forrásból erednek. Az egyik, hogy a gazdaság szereplői által kínált munkabér alacsony. A másik ok, hogy vizsgálat szerint a szakképző iskolákba jelentkező diákok egyre kevésbé elhivatottak. Egyre jellemzőbb rájuk a pályatévésztés, a motiváció hiánya. A szaktanár kollégák szerint a beiskolázott diákok egyharmada alkalmas csupán a hivatásos vadászati állás betöltésére.

A szakképző iskolák gyakorlati lehetőségeinek beszűkülésével párhuzamosan a vizsgálatból kiderül, hogy a vadászatra jogosultak és a szakmában dolgozó aktív hivatásos vadászok nagy arányban vonhatóak be a szakképzésbe. Ennek a szándéknak a megvalósítását elősegíti a legfrissebb jogszabályi környezet, mely bevezette a duális szakképzést.

Kutatásomból kiderül, hogy a vizsgált mintában is jelentős számú vadászatra jogosult és hivatásos vadász van, aki tud és hajlandó tanulót fogadni oktatási célból. 93 potenciális duális képzőhelyet és 189 fő potenciális gyakorlati oktatót azonosítottam, akik szívesen részt vennének a jövő vadőrgenerációjának oktatásában.

A *Szakképzés 4.0 stratégia alapján* munkámban megalkottam a duális rendszerű középfokú vadgazdálkodási képzés modelljét és részletesen kitértem a modell elemeinek kapcsolatára, a fejlesztés területeire.

8. Tézisek

- 1) Szakmatörténeti elemzés alapján feltártam, hogy a vadászati szakszemélyzet kialakulása a középkorba nyúlik vissza. Az „Erdei és vadász iskola” néven létrejött első valódi szakiskolában mindkét szakma egyaránt helyet kapott. Később az erdőőrök képzésében folyamatosan jelen voltak és évtizedről évtizedre erősödtek a vadászati ismeretek. Az első középfokú erdészeti iskola felállítása után tíz évvel, 1893-ban a vadőri tanfolyamok megszervezésével különvált a hivatásos vadászok képzése.
- 2) A szomszédos államok és Németország középfokú vadgazdálkodási képzésének felmérésével és vizsgálatával megállapítottam, hogy a hazánkban folyó középfokú vadgazdálkodási szakképzés egyedülálló az intézmények száma, a képzés időtartama és szakmai óraszám nagyságának vonatkozásában.

- 3) A hivatásos vadászok és a vadászatra jogosultak körében végzett felmérés alapján kimutattam, hogy a vadőri állások 61,1 százalékát vadgazdálkodási technikus és vadász-vadtenyésztő végzettséggel töltik be. Ezeket a szakembereket jelenleg 16 intézmény képzzi. Vizsgálatommal igazoltam, hogy a potenciális munkáltatók 77,5 százalékának véleménye alapján a jelentős túlképzés ellenére egyértelműen nehéz megfelelő szakmai elméleti és gyakorlati tudással rendelkező hivatásos vadászt találni a munkaerőpiacon. Az aktív vadőrök véleménye alapján az alacsony munkabér mellett a pályaelhagyás két fő oka a szakmai alkalmatlanság és a hivatástudat hiánya.
- 4) Megállapítottam, hogy 2006 és 2020 között öt (az elmúlt hét évben négy) különböző kerettanterv alapján történt, történik a középfokú vadgazdálkodási szakképzéssel rendelkező szakemberek képzése. A kerettantervek és programtantervek összehasonlító elemzésével bizonyítottam, hogy a 2013-ban bevezetett összevont erdészeti, vadgazdálkodási technikus képzésben jelentősen lecsökkent a vadgazdálkodáshoz köthető szakmai órák száma, ami a gyakorlat által elvárt szakmai ismeretek hiányosságainak okaként tekinthető. Kimutattam, hogy a 2020-ban bevezetett erdésztechnikus képzés vadgazdálkodási technikus szakiránya a vizsgált kerettantervek között a legmagasabb arányban teszi lehetővé a közvetlenül vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai tárgyak oktatását, ami nagyban hozzájárul a magasabb szintű szakmai alkalmasság eléréséhez, a hivatástudat kialakulásához.
- 5) A felmérésben résztvevő aktív hivatásos vadászok és vadászatra jogosultak válaszai alapján feltártam, hogy a szakterületek döntő hányadában az oktatási intézményekből kikerülő fiatalok szakismeretei és a munkáltatók elvárásai között jelentős különbség van, ami szükségessé teszi az oktatási intézményekben folyó felkészítés színvonalának emelését.
- 6) A kérdőíves felméréssel 93 potenciális duálpartneret azonosítottam, akik szívesen részt vennének a hivatásos vadászok gyakorlati oktatásban, és mind adottságaik, mind pedig a munkabérfizetési készségük alapján megfelelnek az elvárásoknak. Megállapítottam, hogy 118 aktív szakember külön munkabér nélkül akár rövid pedagógiai tanfolyam elvégzésével is szívesen részt venne a vadőrtanulók gyakorlati képzésében.
- 7) A *Szakképzés 4.0* stratégiája alapján megalkottam a duális szakképzés modelljét a középfokú vadgazdálkodási szakképzés vonatkozásában.

9. Javaslatok

Hazánk világhírű vadállományának fenntartásához, az ágazat sikerességének megőrzéséhez a legfontosabb a kiváló elméleti és gyakorlati tudással rendelkező szakemberek képzése, nevelése. Ennek kulcsa egy átgondolt és jól összehangolt rendszer, melynek elemei együttesen biztosítják mindezt. Bár a „*Szakképzés 4.0*” stratégia dokumentuma egy hatékony oktatási környezetet vázol fel, szükséges az egyes ágazatok sajátosságainak figyelembevétele, az ágazat szereplőinek összehangolása.

A rendszer lelke maga az iskola. Olyan intézményekre van szükség, amelyek a minőségi szakemberképzés minden feltételének megfelelnek. A „*21.századi iskola*” megvalósítása és a tanműhelyek fejlesztése szükségzerű. A középfokú erdészeti, vadgazdálkodási szakképzéssel foglalkozó intézmények oktatási feltételei egyértelműen fejlesztésre szorulnak.

A jelenleg megfigyelhető egyértelmű túlképzés megakadályozása érdekében minősíteni kell az iskolákat a szakképzésben eltöltött múltjuk, eredményeik, tárgyi és személyi feltételeik alapján. Az elvárásoknak leginkább a történelmi erdészeti és vadgazdálkodási iskolák felelnek meg. A túlképzés az állami erőforrások szempontjából is gazdaságtalan. Meg kell határozni azoknak az intézményeknek a körét, akik beiskolázhatnak ezen a szakterületen.

Ismét külön kellene választani az erdésztechnikus és a vadgazdálkodási technikus képzést. A közös, két évig tartó ágazati alapozás után a tanulóknak ugyanúgy lenne lehetőségük a két szakma, vagy bármely agrár szakterület között választani. Az erdésztechnikus megnevezés, hiába tartalmaz erdész vagy vadgazdálkodási szakirányt rendkívül megtévesztő a továbbtanulni vágyó gyerekek, a szülei, sőt a munkáltatók számára is.

A szakképző iskolák lelkét a képzett és elhivatott szaktanár kollégák biztosítják. Ők azok, akik a képzési feltételek romlásával akár saját eszközök és szakmai kapcsolatok bevonásával is igyekeznek jó szakembert nevelni. Az ő erkölcsi, anyagi megbecsülése és szakmai továbbképzése nélkülözhetetlen kulcsa a jövő szakképzésének. Az új szakképzési rendszerben megváltozott a szakképzésben dolgozó pedagógusok jogállása. Az új nevén oktatók bérrendezése 2020-ban fizetésemeléssel elkezdődött. Fontos azonban a bérek versenyképességnek megőrzése. Emellett kiemelt kérdésként kell kezelni a jövőben az oktatók továbbképzését. Akkreditált kurzusokat kell biztosítani, amelyek segítségével a kollégák naprakészen követhetik az ágazat szakmai változásait. Ebben a feladatkörben nagyobb szerep juthat a Herman Ottó Intézetnek, aki eddig is évente egynapos továbbképzést biztosított a szaktanár kollégáknak. Alternatíva lehet még az Országos Magyar

Vadászkamara, melynek megyei szervezeti évente két alkalommal kötelező továbbképzést szerveznek az aktív hivatásos vadász állományoknak. Ez a 19 megye estén évente 38 alkalmat biztosíthatna a szaktanároknak a naprakész ismeretek megszerzésére. Az intézmények feladata kell legyen jövőben a szaktanárok digitális kompetenciájának fejlesztése, hogy megfeleljenek a szakképzés modern elvárásainak.

A főállású kollégák mellett egyértelműen fontos, hogy a szakképzésben helyet kapjanak a gyakorlatból érkező elismert szakemberek és aktív hivatásos vadászok, akik évtizedes tapasztalataikkal a kutatásaik eredményeikkel nagyban hozzájárulnak az oktatás színvonalának növeléséhez.

A legnagyobb hiányosságokat a gyakorlati képzés terén tártam fel. A duális oktatási rendszer bevezetésével sürgető feladat a vadgazdálkodási oktatás átszervezése. Bár vizsgálatomban egyértelművé vált, hogy a vadászatra jogosultak és az aktív hivatásos vadászok között nagy számban vannak olyanok, akik szívesen részt vennének a vadórtanulók képzésében, a részletek kidolgozásához további vizsgálatokra van szükség. Azonosítani kell az összes potenciális duálpartnert az országban. Ki kell dolgozni egy értékelési rendszert, amely minősíti a jogosultakat annak tekintetében, hogy a tárgyi és személyi feltételek megfelelnek-e azoknak a kritériumoknak, amelyek szükségesek a szakszerű képzéshez.

Ezzel párhuzamosan a hivatásos vadászok oktatásban történő alkalmazása miatt ki kell dolgozni egy olyan pedagógiai kurzust, amely lehetővé teszi, hogy a gyakorlatban dolgozó kollégák minden tekintetben megfeleljenek az oktató és nevelőmunkára.

A duális szakképzés megvalósítása és fenntartása nagy szervezőmunkát igényel. Meg kell határozni, hogy mely szervezet fogja össze a pályaorientációs folyamatokat, a duálpartnerek minősítését, a külső szakemberek képzését és természetesen a szakképző intézmények oktató munkáját.

További kutatásaimban vizsgálni szeretném, hogyan valósulnak meg az új szakképzés irányelvei a vadgazdálkodási szakképzésben. Mérték szerint szeretném, miként fejlődnek a duális képzésben tanuló diákok kompetenciái a gyakorlatban dolgozó hivatásos vadászok munkájának köszönhetően. Fel szeretném tárni, hogy az új szakképzési rendszer hatására milyen mértékben közelíti a vadórtanulók felkészültsége a munkáltatók 21. századi elvárásait. Szeretnék kezdeményezője lenni egy olyan program kidolgozásának, melynek célja, hogy a gyakorlatban dolgozó hivatásos vadászok pedagógiai kompetenciái fejlődjenek és megfelelően át tudják adni a szakmai tudásukat a vadóri pályára készülő fiataloknak.

10. A szerző értekezés témájához kapcsolódó publikációi

Publikációk dolgozatban lektorált kiadványokban és könyvekben

1. BÖGÖTI, G. (2010.): A középfokú vadgazdálkodási szakképzés helyzetének vizsgálata és minőségi fejlesztésének koncepciója. Diplomamunka, Sopron 2010.
2. BÖGÖTI, G. (2017.): Az online egyéni vadászati napló alkalmazásának lehetőségei. *In: LETT, B. – GÁL, J. – HORVÁTH, S. – MOLNÁR, K. – SCHIBERNA, E. – STARK, M. (szerk.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2017. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron : ISSN: 2631-1534 : p. 43-48.*
3. BÖGÖTI, G. (2018.): A középfokú vadgazdálkodási szakképzés hatékonyságát segítő módszerek és azok eredményei a Herman Ottó Szakgimnáziumban. *In: LETT, B. – GÁL, J. – HORVÁTH, S. – MOLNÁR, K. – SCHIBERNA, E. – STARK, M. (szerk.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2019. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron : ISSN: 2631-1534 : p. 53-58.*
4. BÖGÖTI, G. (2019.): A duális szakképzés lehetőségei a középfokú vadgazdálkodási szakképzésben. *In: LETT, B. – GÁL, J. – HORVÁTH, S. – MOLNÁR, K. – SCHIBERNA, E. – STARK, M. (szerk.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2019. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron : ISSN: 2631-1534 : p. 103-109*
5. BÖGÖTI G. (2018): Vas megye. *In: FÁCZÁNYI Ö. (szerk.) Fejet hajtunk II. Vadászati emlékhelyek Magyarországon. pp.141-145. ISBN: 978-963-89493-4-9*
6. BÖGÖTI G. (2023): The relations between secondary vocational wildlife management training and the labour market in the dual education system. *Journal of Applied Technical and Educational Sciences, ISSN 2560-5429: Vol. 13, No. 1, p. 1-21.*

Publikációk nem lektorált folyóiratokban

1. BÖGÖTI, G. (2011.): Egy régi iskola új lehetőségei. *In: Vasi Vadász, OMVK Vas megyei területi szervezetének lapja 2011.XII.sz. 7.o.*
2. BÖGÖTI, G. (2012.): Változások a vadgazdálkodási oktatásban. *In: Vasi Vadász, OMVK Vas megyei területi szervezetének lapja 2012.XII.sz. 9.o.*
3. BÖGÖTI, G. (2013.): A szakképzés jövője. *In: Vasi Vadász, OMVK Vas megyei területi szervezetének lapja 2012.VIII.sz. 8.o.*
4. BÖGÖTI, G. (2013.): Alapítvány az erdészeti és vadgazdálkodási képzésért. *In: Vasi Vadász, OMVK Vas megyei területi szervezetének lapja 2013.XII.sz. 6.o.*

5. BÖGÖTI, G. (2014.): Alpokaljai Vadászati Közösség Vadásztársasága. *In: Vasi Vadász, OMVK Vas megyei területi szerveztének lapja* 2014.XII. 9.o.
6. BÖGÖTI, G. (2021.): Hivatásosvadász- képzés: helyzet és jövőkép. *In: Az Országos Magyar Vadászkamara Nimród hírlevele* 2021.VII.sz. 76-79.o